

ALKALMAS-E A VIDÉKI TÉRSÉG A MAI UTAZÓK IGÉNYEINEK KIELÉGÍTÉSÉRE? A LETENYEI KISTÉRSÉG PÉLDÁJA

Tóth-Kaszás Nikoletta – Keller Krisztina – Péter Erzsébet – Ernszt Ildikó

Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz, kaszas.nikoletta@uni-pen.hu

Absztrakt

Rurális térségben a turizmus mindig különlegességeket tartogat: a meglátogatott térség turisztikai kínálatának hatóköre miatt nem nevezhető meg az az egyetlen turizmus típus, ami a térségbe csalogatja a látogatókat. Igaz ez az általunk középpontba állított Letenyei kistérségben is. Sokan a mai napig azon prekoncepcióval élnek egy rurális desztinációról, hogy igazán nincs ott mit csinálni, nincs mivel eltölteni a szabadidőt. Tanulmányunkban azt vizsgáljuk, miként változik e feltevés miként változik, ha valaki eltöltött néhány napot egy ilyen rurális desztinációban, vagyis miben tér el az igény abban az esetben, ha városlátogatás vagy vízparti üdülés helyett egy vidéki térséget választunk? Tanulmányunkban két kvantitatív vizsgálat eredményeit vetettük össze. Beláttuk, hogy a vidéki turizmus immár nem egyenlő a passzív időtöltéssel, vagy a vendéglátónál eltöltött „csendes szemlélődéssel”; a természetjárás, kerékpározás vagy a térség kulturális értékeinek felkeresése a domináns szabadidő eltöltés.

Kulcsszavak: *rurális turizmus, vidéki turizmus, Letenyei kistérség*

Abstract

Tourism is always a special feature in a rural area: due to the scope of the tourist offer of the visited region, it is not the only type of tourism that can attract the visitors to the region. This is also true in the Letenye micro-region, which is in our focus. Many people are still preconceptions about a rural destination that they really do not have what to do there, and there is nothing to spend on leisure. The question is how this assumption changes when someone has spent a few days in such a rustic destination? What is the difference between choosing a countryside instead of a city trip or a waterfront vacation? In our study, we compared the results of two quantitative studies. We have noted that rural tourism is no longer equal to passive pastime or 'observation' at the host; walking, cycling or visiting the cultural values of the region is the dominant leisure time.

Keywords: *rural tourism, Letenye region*

Bevezetés

Rurális térségben a turizmus mindig különlegességeket tartogat. A meglátogatott térség turisztikai kínálatának, vonzerejének hatóköre miatt nem nevezhető meg az az egyetlen turizmus típus, ami a térségbe csalogatja a látogatókat. Emiatt az összetett szolgáltatási paletta és a széles turisztikai kínálat egyre fontosabbá válik ezen térségek számára is. Igaz mindez az általunk középpontba állított és vizsgált Letenyei kistérségben is. Sokan a mai napig azon prekoncepcióval élnek egy ilyen a rurális desztinációról, hogy igazán nincs ott mit csinálni, nincs mivel eltölteni a szabadidőt. A kérdés az, hogy másként gondolkoznak-e a vidéki turizmusról azok, akik már eltöltöttek néhány napot egy ilyen rurális desztinációban? Miben tér el az igény abban az esetben, ha a klasszikus városlátogatás vagy vízparti üdülés helyett pl. egy határmenti vidéki térséget választunk nyaralásunk színhelyéül?

Tanulmányunkban két kvantitatív vizsgálat eredményeit vetettük össze. Az első felmérésben a térség ismertségét vizsgáltuk, nem reprezentatív kvantitatív kutatás segítségével. A vizsgálat célja elsősorban a magyar és horvát lakosság utazási szokásainak felmérése volt, amelyet online kérdőív használatával 2017. október-november hónapjaniban végeztünk el. Ezen vizsgálat azon eredményei kerültek felhasználásra a tanulmányunkban, amelyek a szolgáltatókkal szemben támasztott követelményeket mutatják be. Célunk volt, hogy megismerjük, *a tipikus utazási szokások szerint alkalmas-e a vidéki térség a mai utazók igényeinek kielégítésére?*

A másik, jelen tanulmányban felhasznált empirikus kutatás szintén kérdőíves megkérdezés volt, amelynek segítségével elégedettségi felmérést végeztünk azon turisták körében, akik a Letenyei kistérségbe látogattak. A magyar és horvát nyelven megszerkesztett kérdőívet a térségi szolgáltatók bevonásával juttattuk el a célcsoporthoz. Ezen vizsgálat *a Letenyei kistérség turisztikai felkészültségét kívántuk elemezni a fenti utazási szokások tükrében.*

1. A vidéki turizmus fogalmi hálója

A falusi turizmus világjelenség, de mindenütt más-más attribútummal bír. Ennek köszönhetően értelmezése rendkívül sokoldalú, nincs egységes meghatározás és gyakorlat a falusi turizmussal szemben. (SZABÓ 2009) A hazai szakma nagy általánosságban a falusi turizmus kifejezést használja a vidéki környezetben, tanyán, falun folytatott üdülésre. Ennek oka, hogy a hazai szerzők túlnyomórészt a külföldi sokrétű szaknyelvet falusi turizmusként fordították magyarra. Kijelenthető viszont, hogy a hazai falusi turizmus szerves része az a vidéki kultúrtáj, amely a magyar kultúránk meghatározó eleme (ZSARNÓCZKY 2016a). A vidéki turizmus számára pedig ugyanúgy cél a „vidéki jólét” megteremtése, amely elválaszthatatlan a „falusi élmény” megszerzésétől (ZSARNÓCZKY 2016b).

A Falusi És Agroturizmus Országos Szövetségének 2007-es kiadványa külön fejezetben foglalkozott a vidéki és falusi turizmus fogalmainak kapcsolatrendszerével (FATOSZ 2007). A Falusi Turizmus Tájékoztató szerint a rurális turizmus „tág felfogás szerint nemcsak a farmturizmus vagy az agroturizmus (farmerek nyújtanak szállást), hanem mindenféle tevékenység, amely vidéki környezetben zajlik, amely egyben vonzó a városiak számára, jobb szezonális és földrajzi megoszlást tesz lehetővé”.

A Falusi és Agroturizmus Országos Szövetségének kézisztótára szerint: „Helyi és regionális vonzóerőkkel rendelkező, gondozott falusi, vidéki környezetben, a bel- és külföldi vendégek szabadidő- eltöltési szükségleteinek széles körű, kereskedelmi alapokon történő kielégítése és az ezt szervező helyi intézmények és szolgáltatók együttműködése”. (JENKEI 2002)

Michalkó megfogalmazása alapján: „a falvak magánhasználatú lakóingatlanjainak idegenforgalmi célú hasznosítása párosul a természeti környezet, a falusi élet értékeinek falmutatásával, egyedi vendéglátással.” A szerző rendkívül fontosnak tartja, hogy a falusi turizmus nem egyenlő a falusi szállásadással. (MICHALKÓ 2012) Ezzel a gondolattal átfedésben van NÉMETH (2017) leegyszerűsített, de lényegre törő megfogalmazása, mely szerint: „a vidék az, ahol az ember és az ember által végzett tevékenységek még harmóniában lehetnek a természettel.”

Az OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) nem egy konkrét fogalomra koncentrál, inkább a rural turizmus minőségi jegyeit vizsgálja. Ez alapján:

- „vidéken kell elhelyezkednie;
- funkcionálisan rurális, a vidéki terület sajátos megjelenésén alapuló, kisméretű vállalkozás, nyitott tér, kapcsolat a természettel és a természeti környezettel, a helyi hagyományokkal, „hagyomány” társadalom „hagyományos” gyakorlattal;
- méretében, az épületeket és településeket tekintve is vidékinek számítsa, így többnyire kisméretű;
- tradicionális, lassan, organikusan növekvő, és a helyi családokhoz kapcsolódik;
- gyakran és nagyrészt helyiek által irányított és a terület hosszabb távra szóló fejlődési érdekeit szolgálja;
- fenntartható - abban az értelemben, hogy fejlesztésének meg kell tartania a terület speciális vidéki jellegét, és abban az értelemben is, hogy az erőforrás felhasználásnak is fenntarthatónak kell lennie. A rural turizmust a konzerválás és fenntarthatóság lehetséges eszközének kell tekinteni, semmint egy urbanizációs és fejlesztő eszköznek;
- rural turizmushoz tartozik továbbá minden olyan különböző tevékenység, mely képviseli a vidéki környezet, gazdaság és történelem komplex példáját.” (OECD (1994) Tourism Strategies and Rural Development OECD GD (94))

E szervezet vélekedésében a mezőgazdaság kisebb részben jelenik meg, nem pontosan a hagyományos, klasszikus falusi turizmusról ír, a hangsúlyt inkább a vidék természeti, kulturális értékeire helyezik. (KOVÁCS 2003)

2. A Letenyei kistérség

A Letenyei kistérség Magyarország délnyugati részén, a Nyugat-dunántúli régió déli peremén, Zala megyében, a magyar-horvát határnál található. A kistérség 27 települést foglal magába, központja Letenye. Az összlakosság 2004-ben 18 678 fő volt, tíz évvel később már csak 15 962, 2017. január 1-én pedig 15 479 fő. A térséget látható módon sújtja a vidéki települések elnéptelenedésének tendenciája (BAJMÓCY – MARKA 2016), amelyet a határmenti jelleg tovább nehezít.

1. ábra: A Letenyei kistérség

Forrás: kisterseg.letenye.com (Utolsó megtekintés: 2012.02.20.)

Érdekes, hogy a kistérség számos települését (Tótszentmárton, Tótszerdahely, Molnári, Semjénháza) horvát nemzetiségi, muramenti horvátok lakják. A 2011. évi népszámlálás során a térség összlakosságának 14,2 %-a vallotta magát horvát nemzetiségűnek.

A kistérség a 311/2007. (XI. 17.) kormányrendelet alapján a hátrányos helyzetű térségek közé sorolható. A területet alkotó települések közül 17 szerepel a 240/2006. (XI. 30.) kormányrendeletben, mint társadalmi – gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott és jelentős munkanélküliséggel sújtott település. A térség aprófalvas jellege miatt magas település sűrűség és kis lélekszám jellemző. A falvakra komoly veszélyt jelent az elnéptelenedés, a munkanélküliségi ráta Zala- megyén belül a letenyei kistérségben a legmagasabb. (A LETENYEI KISTÉRSÉG KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2011-2016, 2011)

2.1. Földrajzi adottságok

A kistérség lehatárolása alapvetően a meglévő társadalmi és gazdasági szempontok alapján szerveződött, így egyetlen természetes határa a Mura-folyó, mely déli irányból, Horvátország felől határolja a kistérséget. Domborzati szempontból a terület döntő része a Letenyei dombsághoz köthető, ugyanakkor északi pereme a Dél-Göcseji dombság, illetve a Kelet-Zalai dombsághoz tartozik (A LETENYEI STATISZTIKAI KISTÉRSÉG TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2004). A Letenyei statisztikai kistérség területének nagy része a Mura vízgyűjtő területéhez tartozik. A Mura egyike hazánk néhány megmaradt természetes futású folyójának. Környezete olyan természeti értéket képvisel, mely kiérdemelte az országos védelmet a Muramenti Tájvédelmi Körzet 2008-as létrehozásával (ZALA ZÖLD SZÍVE HELYI

AKCIÓCSOPORT TURIZMUSFEJLESZTÉSI TERVE 2010). A kistérség ilyen értelemben olyan földrajzi környezetben fekszik, amelyet jelentősen meghatároz a Mura. A folyó számos turisztikai potenciált rejt magában, elsősorban az aktív, vízi turizmus területén. Jelenleg is több vízi bázis található a kistérségben, s vállalkozások épülnek a murai raftingra. Problémát okoz ugyanakkor az, hogy a folyó mentének egyes részei a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz tartoznak, így oda kikötőt vagy pihenőhelyet nem lehet létrehozni.

Természetes állóvizek szintén a Mura mentén található morotvatavak. A felszín alatti vízkészlet kapcsán meg kell említeni a jelentős termálvíz készletet, amelynek felfedezése a szénhidrogénfúrásoknak volt köszönhető (A LETENYEI STATISZTIKAI KISTÉRSÉG AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAMJA 2004). A Letenyei kistérség ennek köszönhetően a horgászok kedvelt térsége is, hiszen több, e sportra alkalmas tó található itt. Emellett fürdőzési és egyéb rekreációs céllal látogatók is megfordulnak a Letenyei kistérség tavai mellett (pl. Kistolmácson vagy Kerkaszentkirályon)

A kistérség fő vonzerejét jelentik a hatalmas kiterjedésű bükkerdők; az erdősültség messze meghaladja az országos átlagot. Az erdőterület nagyobb része állami tulajdonban, a Zalaerdő Zrt. kezelésében áll (ZALA ZÖLD SZÍVE HELYI AKCIÓCSOPORT TURIZMUSFEJLESZTÉSI TERVE 2010). Különös értékkel bír továbbá a Kiscsehi, Szentmargitfalva és Maróc határában húzódó vétyemi ősbükkös, amely szigorú védelem alatt álló zárt terület. Maga az ősbükkös egy idős bükk állomány, amelyben 30 év óta semmilyen fakitermelés nem történt. A faállomány átlagéletkora meghaladja a 170 évet. Az ősbükkös ingyenesen látogatható, jellemző célállomása az osztálykirándulásoknak és a természetjáróknak.

A kistérség közlekedési adottságait tekintve elmondható, hogy 2004-ben befejeződött az M70-es gyorsforgalmi út, valamint az M7-es autópálya Becsehelyig tartó szakaszának kiépítése, 2006-ban az M7-es autópálya Becsehelyt Sormással összekötő szakaszának, 2007-ben pedig Sormást Nagykanizsával összekötő szakaszának kiépítése. 2008-ban történt meg a Letenyét Horvátországgal összekötő szakasz, valamint a Murán átívelő Zrínyi Miklós híd átadása, így teljessé vált a sztráda Budapeستől Letenyéig, amely így elér egészen a horvát határig. A 2017-es évben jelentették be, hogy folytatják az M70-es gyorsforgalmi út átépítését (kétszer kétsávossá fejlesztését) Letenye és Tornyiszentmiklós között, így a kistérségből már a szlovén határ is elérhetővé válik kétsávós gyorsforgalmi úton. A Letenyei kistérség tehát alapvetően jól megközelíthető, a horvát határ közelsége miatt pedig elmondható, hogy különösen nagy átmenő forgalmat bonyolít. A helyi turisztikai szereplők számára kihívást jelent ezen átmenő forgalom lelassítása vagy megállítása.

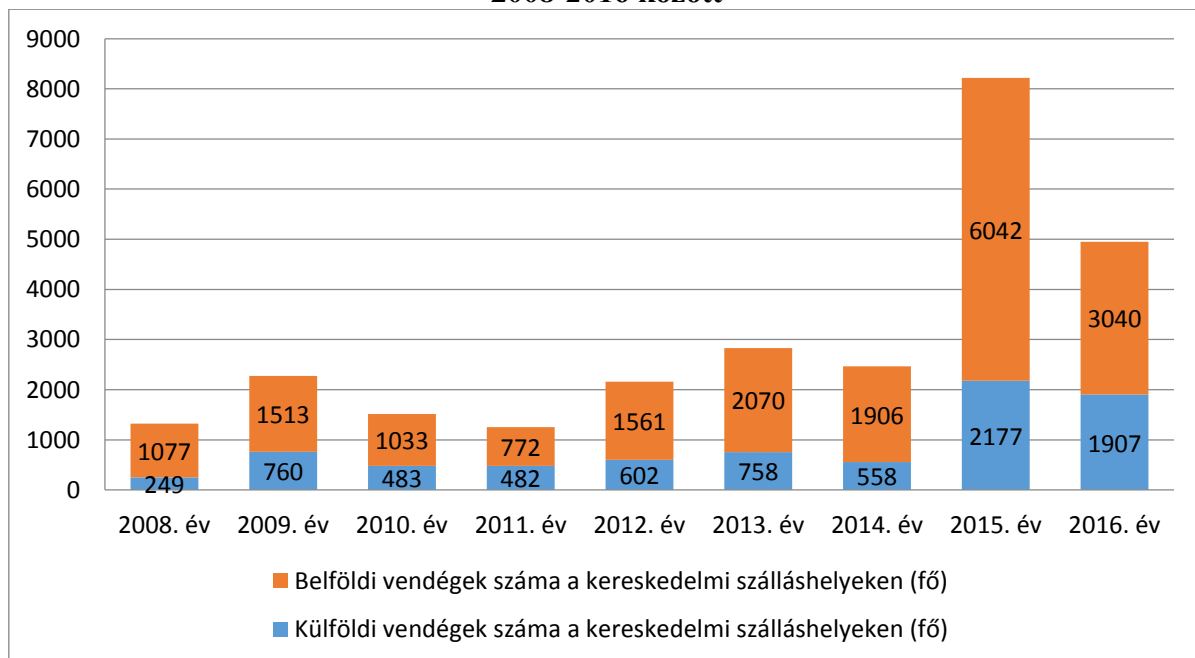
A kistérségben található a Kistolmácsot Csömödérrel összekötő keskeny nyomtávú vasúti pálya egy szakasza, mely elsősorban erdészeti és turisztikai célokat szolgál (A LETENYEI KISTÉRSÉG KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2011-2016). Ennek fejlesztése szintén középtávú cél a régióban.

A kistérség kerékpárút hálózata hiányos. Az utóbbi években komoly fejlesztéseket valósított meg a térség különböző hazai és európai uniós forrásokból származó projekteknek köszönhetően, s ezen fejlesztéseknek hála számos kijelölt útvonalat hoztak létre. Épített kerékpáros úthálózat található Letenye-Becsehely-Becsehely/Újmajor, valamint Letenye-Júlián-hegy között (A LETENYEI KISTÉRSÉG KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2011-2016).

2.2. A Letenyei kistérség legfontosabb turisztikai mutatói

A kistérség idegenforgalma kevésbé jelentős, inkább több lokális attrakció laza halmazának, mint ezek szoros együttműködésének tekinthető. Domináns turisztikai mágnes nem található a térségben. Elmondható ugyanakkor, hogy a térség adottságai alapján azon turisztikai ágazatok lehetnek sikeresek, amelyek a természeti környezetre épülnek, ilyen például az aktív turizmus (bakancsos turizmus, természetjárás, kerékpáros turizmus), falusi turizmus, bor- és gasztronómiai turizmus. Ezen kívül jó lehetőségeket nyújt a gyógy- és termálturizmus, vagy épp a kulturális- és örökségturizmus számára.

2. ábra: A vendégforgalom alakulása és megoszlása a Letenyei kistérség kereskedelmi szálláshelyein 2008-2016 között

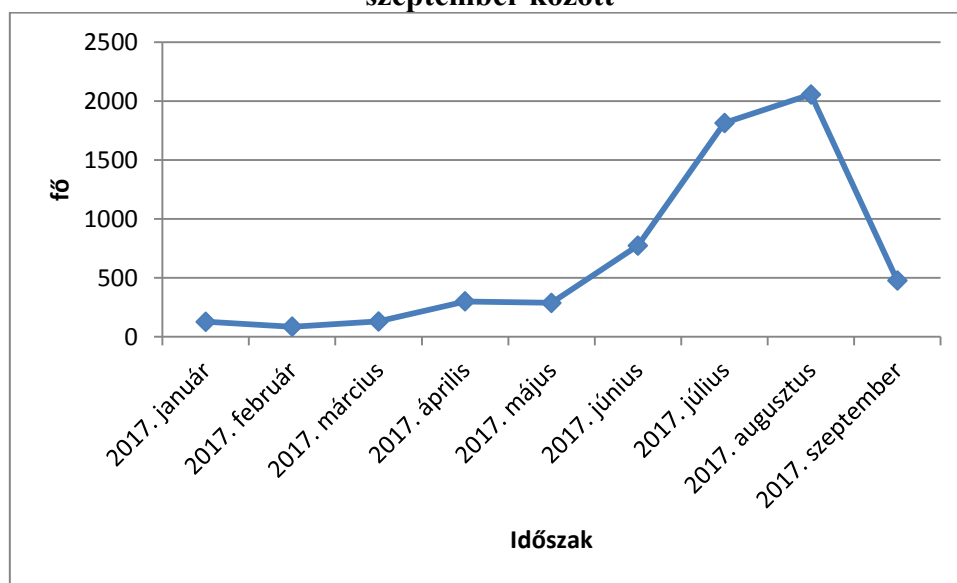

Forrás: KSH (2017)

Az elmúlt 10 év adatai alapján a kistérség turisztikai vendégforgalmát elsősorban a belföldi utazók teszik ki. Ezen utazók száma meglehetősen alacsony értéket mutatott 2014-ig, a 2015-ös évben több mint 300%-os növekedés volt tapasztalható. Ennek okait a tanulmány készítése során sajnos nem sikerült megfejtenuk. Jelentős turisztikai beruházás nem történt a kistérségben, nem került átadásra komoly szálláskapacitás növelő beruházás sem. A kutatás során megszólított szálláshely szolgáltatók sem tudtak választ adni a hirtelen növekedésre, amely 2016-ra visszaesett ugyan, de még így is a korábbi évekhez képest csaknem kétszeres vendégforgalmat jelent.

2017. harmadik negyedének adatai alapján ezen időszak is sikeres volt a térség turisztikai szolgáltatói számára, ugyanis több mint 6000 főt regisztráltak a kereskedelmi szálláshelyeken 2017. január és szeptember hónapok között. A kiemelkedő hónapok értelemszerűen július és augusztus voltak, amely a letenyei termálfürdő nyitvatartásával is összecseng. Érdeemes azonban külön megjegyezni, hogy a szeptemberi adatok tanulsága szerint ezen 6000 főből több, mint 3000 külföldi, vagyis a beutazó turisták száma meghaladja a belföldiekét.

3. ábra: A vendégforgalom alakulása a Letenyei kistérség kereskedelmi szálláshelyein 2017 január-szeptember között

Forrás: KSH (2017)

3. Az empirikus kutatás módszertana

Kutatásunk során azon kérdésekre kerestük a választ, hogy a tipikus utazási szokások szerint alkalmas-e a vidéki térség a mai utazók igényeinek kielégítésére? Kellően felkészült-e a Letenyei kistérség a mai turisztikai igényekre, vagy vannak-e hiányosságok a vonzerők és szolgáltatások kapcsán?

A fenti kérdések tekintetében vizsgálatunk kiinduló pontjai, feltevései szerint a vidéki térség is képes kielégíteni a mai turisztikai igényeket, s elsősorban az aktív (különösen a természetjáró és a kerékpáros), továbbá a kulturális turizmusnak van létjogosultsága a vidéki területeken. Feltételezzük továbbá, hogy a Letenyei kistérség több hiányossággal küzd a látogatók igényeinek kielégítése kapcsán, amelyek azonban elsősorban a szolgáltatásokra vonatkoznak, s nem az attrakciókra.

Tanulmány összeállításához két különböző kvantitatív felmérés eredményeit használtuk fel. Az első egy általános, online felületen közzétett kérdőíves megkérdezés volt, amelynek célja a térség ismertségének feltárása, valamint a magyar és horvát lakosság utazási szokásainak felmérése volt. Az online kérdőívet magyar és horvát nyelven 2017. október-november hónapokban tölthették ki a válaszadók, aminek eredményeként 198 magyar és 40 horvát értelmezhető kitöltött kérdőívet kaptunk.

A magyar kitöltők 30%-a férfi és 70%-a nő volt, akiknek jelentős része, 57%-a 19-29 év közötti volt. 6%-ot képviseltek a 14-18 év közöttiek, 12%-ot a 31-41 év közöttiek, 5%-ot a 41-51 évesek, 12%-ot az 52-62 évesek, 7%-ot a 63-73 évesek, s végül 1%-ot képviseltek a 74 évnél idősebbek. A horvát válaszadók 38%-a volt férfi és 62%-a nő. A megkérdezettek 7,5%-a 14-18 év közötti, 35% -a 19-29 év közötti, 35%-a 30-40 év közötti; 10%-ot a 41-51 éves, további 10%-ot az 52-62 évesek, végül 2,5%-ot képviseltek a 74 évnél idősebbek.

A második lefolytatott vizsgálat szintén kérdőíves megkérdezés segítségével vizsgálta a Letenyei kistérségbe látogatók elégedettségét. Az volt a célunk, hogy reális képet kapjunk azon véleményekről, elképzelésekről, amelyek a kistérségbe már ellátogatottak fejében élnek. A magyar és horvát nyelven megszerkesztett kérdőívet a térségi szolgáltatók bevonásával juttattuk el a célcsoporthoz. Összesen 264 magyarországi és 59 horvátországi válaszadó véleményét mutatjuk be e fejezetben. A magyar kitöltők 45%-a férfi és 55%-a nő volt, akiknek jelentős része, 32%-a 41-51 év közötti volt. 28%-ot tettek ki a 30-40 év közöttiek, 20%-ot az 52-62 év közöttiek, 11%-ot a 19-29 évesek. A horvát válaszadók legmagasabb iskolai végzettségét tekintve a többség (41%) egyetemi, főiskolai diplomával rendelkezik, 32%-nak érettségi bizonyítványa van, 24%-nak pedig szakmunkás bizonyítványa. 3% alapfokú végzettséggel rendelkezik.

4. Eredmények

A fentiekben említett két vizsgálat eredményeit négy szempont szerint mutatjuk be: az üdülöhely választás szempontjai, a keresett szolgáltatások, az attrakciók és a rendezvények ismertségének tekintetében.

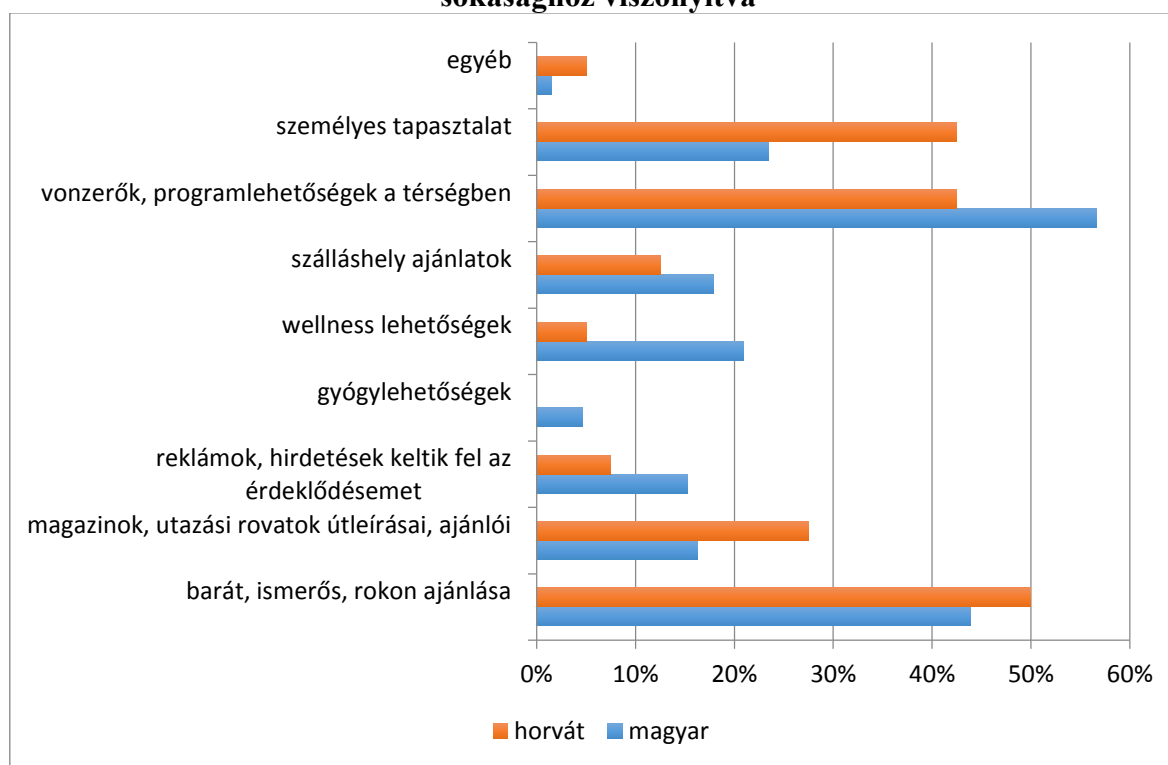
4.1. Üdülöhely választás szempontjai

A nyaralási úti cél kiválasztásában számos befolyásoló tényezőt azonosítottak a szakértők, amelyeket mi is felsoroltunk a kutatási kérdőívünkben. Egy általános utazás során a vonzerők, attrakciók megléte; valamint a barátok, ismerősök ajánlatai befolyásolják leginkább a döntésüket (4. ábra). Azok körében azonban, akik a vizsgált időszakban megjárták a Letenyei kistérséget, a rokonok, barátok, ismerősök ajánlása még fontosabbá vált (5. ábra). Ez azzal magyarázható, hogy egy kevésbé ismert desztináció vonzerői és látnivalói is kevésbé ismertek, az internetes felületeken is kevesebb információ található meg róluk, sok esetben egyáltalán nem található meg e felületeken. Így ezen vidéki kuriózumok elsősorban a szájhagyománynak köszönhetően válhatnak ismertté, amely a legbiztosabb és legszélesebb körben alkalmazott információforrás.

A Letenyei kistérségben még nem járt megkérdezettek körében a sorrendben második leggyakrabban jelölt információforrás a horvát válaszadónál a vonzó programlehetőségek és attrakciók, valamint a korábbi személyes tapasztalatok voltak; míg a magyar válaszadók körében a barátok, ismerősök ajánlása a második helyre szorult.

4. ábra: Az úti cél kiválasztását befolyásoló tényezők említési arányai a teljes megkérdezett sokasághoz viszonyítva

Forrás: Saját kutatás, 2017

Az 5. ábrán látható, hogy a Letenyei kistérségbe látogatók számára a sorrendben második leggyakrabban jelölt úti cél választást befolyásoló tényező a személyes tapasztalat volt, amiből arra következtethetünk, hogy a vizsgált kistérségbe látogatók jelentős része járt már korábban a régióban, s elégedetten távozott.

5. ábra: Az úti cél kiválasztását befolyásoló tényezők említési arányai a teljes megkérdezett sokasághoz viszonyítva a Letenyei kistérségbe látogatók körében

Forrás: Saját kutatás, 2017

A mai turisztikai kommunikációban, különösen a vidéki környezetben működő turisztikai vállalkozások számára a vendéglégedettség kulcsfontosságú tényező. Ezen túl meg kell teremtenünk a lehetőséget arra is, hogy a vendégek kinyilváníthassák véleményüket, ezzel formálni a potenciális utazók, vendégek véleményét. Hiszen az elégedett vendég több újabb vendéget hozhat, s ennek a költsége is alacsonyabb, mint az új vendégek megszerzése.

4.2. Nyaralás során keresett és igénybe vett szolgáltatások

Tovább vizsgálva a fenti kérdéskört, arra is kerestük a választ, hogy jellemzően milyen szolgáltatásokat vesznek igénybe, milyen helyszíneket keresnek fel nyaralásaik során a turisták. A válaszadók több opciót is megjelölhettek. Az 1. táblázat azt mutatja, hogy a megkérdezett válaszadók közül hányan említették meg az adott szolgáltatást/helyszínt. Külön oszlopban tüntettük fel az általános kérdőívben, tipikus utazások során igénybe vett szolgáltatásokat, illetve a kifejezetten Letenyei kistérségbe látogatók utazásainak jellemzőit.

Általánosságban, egy tipikus utazás alkalmával a látogatók a vízpartot keresik, emellett érdeklődnek a természeti (természetvédelmi területek, nemzeti parkok) és történelmi (várak, emlékhelyek, bunkerek) értékek iránt. Tipikusan felkeresnek éttermeket, kávézókat is.

A Letenyei kistérségben nyaralásukat töltők szintén ezen szolgáltatásokat nevezték meg legnagyobb arányban. Ebből arra következtethetünk, hogy a tipikus nyaralások alkalmával felkeresett helyszínek, szolgáltatások a Letenyei kistérségben is megtalálhatók, megkaphatók, s az általános nyaralási igények a Letenyei kistérségben is kielégíthetők.

Érdekeség ugyanakkor, hogy például a gasztronómiai bemutatók és borászatok felkeresése, a gyógy- és termálfürdők látogatása, a kerékpárutak használata, a múzeumok és kiállítások felkeresése, a természeti attrakciók, túraútvonalak és vallási emlékhelyek meglátogatása sokkal jellemzőbbek voltak a Letenyei kistérségbe érkezők körében, mint az általános utazási szokásokat vizsgáló kérdőívre válaszolók tipikus nyaralási szolgáltatásainak palettáján. Ebből arra következtethetünk, hogy egy rurális turisztikai célpont építhető az aktív és a kulturális turizmusra, hiszen az ide látogatók jellemzően nyitottak a térség különböző szolgáltatásainak, lehetőségeinek felkeresésére.

1. táblázat: Igénybe vett szolgáltatások és felkeresett helyszínek az utazás során

Utazás során keresett szolgáltatások, helyszínek	Általánosan (megkérdezettek %-ában)	Letenyei kistérségben (megkérdezettek %-ában)
éttermek	63,4%	50,8%
fagyizók	48,3%	32,8%
gasztronómiai bemutatók és/vagy borászatok	17,6%	20,4%
gyógy- és termálfürdők	34,9%	38,7%
helyi közlekedési eszközök	13,0%	7,4%
információs iroda	4,2%	4,3%
kalandparkok, tematikus parkok	24,8%	16,7%
kávézók	47,1%	34,7%
kerékpárutak	6,7%	15,8%
kiépített strandok	41,6%	20,1%
kölcsönzők (kerékpár, vízbicikli, segway)	6,7%	8,0%
kulturális értékek (múzeumok, kiállítások)	31,1%	40,2%
lovass túrák, lovaglási lehetőségek	6,3%	2,8%
természetes strandok (tópart)	45,8%	29,7%
természeti értékek (természetvédelmi területek, nemzeti parkok)	51,7%	60,4%
történelmi értékek (várak, emlékhelyek, bunkerek)	51,7%	51,1%
túraútvonalak, kiránduló helyek	30,7%	38,4%
vadászati szolgáltatások	0,8%	1,2%
vallási értékek (zarándok helyszínek, templomok)	8,4%	13,3%
vízi túrák	10,5%	7,4%
vízparti helyek (tavak, folyók)	63,9%	51,1%
zenei rendezvények	33,6%	14,6%

Forrás: Saját kutatás, 2017

4.3. Ismert és kevésbé ismer attrakciók

Maga a határmenti térség nem tartozik a kiemelt turisztikai desztinációk közé sem a magyarországi, sem a horvátországi oldalon. Ezért a turizmus fejlesztésének első lépéseként meg kell találnunk az úgynevezett unique selling proposition-t (USP), vagyis azt az egyedi termékínálatot, amit a térség nyújtani képes a látogatók számára. Ennek feltárására azt a módszert választottuk, hogy megkérdezzük a magyar és horvát lakosságból vett minta tagjait, mit gondolnak a régióról, mely attrakciókat ismerik.

A legtöbben termálfürdőiről, strandjairól ismerik a Letenyei kistérséget, legyen az a letenyei vagy a bázakerettyei vízforrás. Ezekon kívül a Kistolmács és Lenti között közlekedő erdei kisvasút ismert, továbbá a Budafapusztai Arborétum, a letenyei Andrassy Kastély, a Kistolmácsi tó került még említésre legalább 60 fő által.

A kistérségben már megfordult turisták körében szintén a Bázakerettyei Termálfürdő, a Budafapusztai Arborétum és az erdei kisvasút a legismertebb. Ezen kívül a vétyemi ősbükkös, a bázakerettyei Olajipari Múzeum, a Kistolmácsi kilátó, a Budafapusztai Arborétum és a Bázakerettyei Termálfürdő esetében a térségbe látogatók említési aránya jóval magasabb, mint az általános ismertségi kérdőívet kitöltőké.

2. táblázat: A Letenyei kistérség attrakcióinak ismertsége általánosan, s a kistérségben már megfordult vendégek körében

Térségi attrakciók	Általános ismertség (megkérdezettek %-ában)	ismertség a kistérségben megfordultak körében (megkérdezettek %-ában)
Andrassy Kastély (Letenye)	34,0%	26,6%
Bázakerettye Termálfürdő	40,8%	56,0%
becsehelyi CMI Csillagvizsgáló (Polai hegy)	11,8%	14,2%
becsehelyi kilátó (Polai hegy)	17,2%	16,4%
Berg-kúria (Borsfa)	3,4%	4,6%
Budafapusztai Arborétum	32,4%	52,9%
Bussay Borászat (Csörnyeföld)	16,0%	20,4%
Dél-zalai Erdőtáj Kerékpárút	12,6%	13,3%
erdei kisvasút (Kistolmács-Csömödér-Lenti útvonalon)	39,5%	51,1%
Fedák-kúria (Fedák Sári színművésznő volt birtoka) (Tótszerdahely)	5,9%	8,4%
Keresztelő Szent János templom (Becsehely)	8,8%	12,1%
Kerka-holtág horgászto (Kerkaszentkirály)	8,8%	10,5%
kistolmácsi kilátó	31,5%	48,9%

lasztonyai harangláb	2,1%	4,0%
lasztonyai kilátó	3,4%	4,6%
letenyei Strand- és Termálfürdő	41,6%	37,8%
letenyei Szentháromság templom	10,5%	13,3%
muraszemenyei horgásztó	12,6%	9,0%
Nagyboldogasszony kápolna (Petrivente)	8,8%	6,8%
Nepomuki Szent János kápolna (Csörnyeföld)	3,4%	4,6%
Olajipari Múzeum (Bázakerettye)	16,8%	34,7%
platánfa (Letenye)	14,7%	20,7%
Polai Mindenszentek templom (Becsehely-Pola)	4,6%	7,1%
Rockenbauer Pál Turistaház (Valkonya)	8,8%	14,6%
Rózsafüzér Királynője kápolna (Borsfa)	4,2%	4,0%
Szent Orbán templom (Murarátka)	3,8%	2,8%
Szentháromság kápolna (Borsfa)	7,1%	5,3%
Szentmargitfalva - Aligvár misézőhely	3,4%	1,2%
várföldei Szabadidő Központ	2,9%	3,4%
vétyemi ősbükkös	5,9%	26,9%
Vízi turisztikai bázis (Murarátka)	7,6%	6,2%

Forrás: Saját kutatás, 2017

A USP megtalálásához a fenti eredmény is hozzájárul. Látható, hogy a kistérséget csak hallomásból ismerők elsősorban a fürdők miatt látogathatnak ide, amelyek azonban szintén nem nevezhetők különlegesnek, egyedinek – különösen nem annak fényében, hogy a kistérség 50 km-es körzetében tovább fürdők találhatóak, amelyek méretükben és a kínált szolgáltatások számában is messze felülmúlják a letenyeit vagy a bázakerettyeit (pl. Zalakaros, Lenti). A Letenyei kistérségben megfordult utazók véleményére azonban meglátásunk szerint lehet építeni. Ők (a fürdőkön túl) olyan aktív kapcsolódási lehetőségeket fedeztek fel, amelyek egyediek és különlegesek lehetnek. Ilyen a Budafapusztai Arborétum vagy a Kistolmács-Csömödér-Lenti között közlekedő kisvasút. Ez feltehetően annak is köszönhető, hogy aki már járt a kistérségben, törekedett annak megismerésére, s nem a szálláshelyen, passzívan töltötte el a nyaralását. Mindez igazolja azon gondolatunkat is, hogy a vidéki térségbe látogató turisták alapvetően aktívan töltik el a szabadidejüket, s láthatóan felkeresik a természeti és kulturális attrakciókat.

4.4. Helyi rendezvények ismerete

A kistérség rendezvényei közel sem országos híresek; ez látható a 3. táblázatban is. A felsoroltak közül a legismertebb a molnári Szüreti Felvonulás, majd a becsehelyi Szüreti- és Borfesztivál. Harmadik legismertebb a Sétatéri zenés esték Letenyén. Azt is leolvashatjuk a táblázatból, hogy a kistérségben nyaralók sem ismerik sokkal jobban a helyi programokat. A becsehelyi Szüreti- és Borfesztivál, a letenyei Majális, a Prósza, Bor és Tamburafesztivál (Tótszentmárton), valamint a kenutúra azon események, amelyek láthatóan a turistákat is vonzzák, a többi rendezvény viszont inkább tekinthető helyi jelentőségűnek, mint turisztikai attrakciónak.

3. táblázat: A Letenyei kistérség rendezvények ismertsége általánosan, s a kistérségben már megfordult vendégek körében

Rendezvények, programok	általános ismertség (megkérdezettek %-ában)	ismertség a kistérségbe megfordultak körében (megkérdezettek %-ában)
Augusztusi Randevú Kulturális Programsorozat	5,6%	2,9%
Becsehelyi Szüreti- és Borfesztivál	14,2%	29,8%
Kulturális Randevú és Fúvószenekari Találkozó	5,6%	5,5%
Letenyei Majális	10,5%	19,7%
Májusfa kitáncolás, zsíroskenyér-parti	7,4%	34,5%
Molnári Szüreti Felvonulás	14,9%	19,3%
Muramenti Napok	8,4%	10,1%
Prósza, Bor és Tamburafesztivál (Tótszentmárton)	7,4%	23,5%
Sétatéri zenés esték (Letenye)	12,7%	9,7%
„Táj-ék” kenutúra a Murán	0,9%	16,8%
Tótszerdahelyi Rétesfesztivál	17,6%	5,9%
Vidra vízitúra a Murán	5,6%	2,9%

Forrás: Saját kutatás, 2017

Következtetések

Jelen tanulmányt megelőzően a Letenyei kistérség és Međimurje térségének turisztikai helyzet-és potenciálemelését végeztük el. Sem a magyar, sem a horvát határmenti térség nem tartozik a kiemelt turisztikai desztinációk közé. Nem eléggé ismertek, nincs igazán komoly arcuk, arculatuk, ami komoly kihívásokat jelent a marketing tekintetében. Igazán domináns turisztikai mágnes sem található a térségben.

Kutatásunk során arra a kérdésekre kerestük a választ, a tipikus utazási szokások szerint alkalmas-e a vidéki térség a mai utazók igényeinek kielégítésére? Kellően felkészült-e a Letenyei kistérség a mai turisztikai igényekre, vagy vannak-e hiányosságok a vonzerők és szolgáltatások kapcsán?

A térség ismertségének feltárása, valamint a magyar és horvát lakosság utazási szokásainak felmérése céljából kérdőíves kutatást bonyolítottunk le. Az online kérdőívet 2017. október-november hónapokban tölthették ki a válaszadók, aminek eredményeként 198 magyar és 40 horvát értelmezhető kitöltött kérdőívet kaptunk. Szintén kérdőíves megkérdezés segítségével elégedettségi felmérést is végeztünk azon turisták körében, akik a térségbe látogattak; a magyar és horvát nyelven megszerkesztett kérdőívet a térségi szolgáltatók bevonásával juttattuk el a célcsoporthoz. Összesen 264 magyarországi és 59 horvátországi válaszadó osztotta meg véleményét.

A tanulmányban négy kategóriában mutattunk rá arra, milyen eltérés mutatkozik meg az utazási szokásokban abban az esetben, ha a klasszikus városlátogatás vagy vízparti üdülés helyett valaki vidéki térséget választunk nyaralásunk helyszínéül. Az az üdülöhely választás szempontjai kapcsán beláttuk, hogy bár a rokonok, barátok, ismerősök ajánlása valamennyi turizmus típusban egyre dominánsabb szereppel bír, a vidéki környezetbe tett utazásoknál szinte kizárólagos információforrás és üdülöhely választási szempont. A személyes tapasztalatok (legyen akár saját, akár mástól származó), csökkenthetik az utazás előtt észlelt kockázat mértékét, ami pedig egy kevésbé ismert desztináció esetén kulcskérdés lehet.

A nyaralás során felkeresett szolgáltatások kapcsán beláttuk, hogy gasztronómiai (különösen a borászatok), az aktív turisztikai (különösen a túraútvonalak, kerékpárutak és a természeti attrakciók) valamint a kulturális élményeket nyújtó szolgáltatások (helyi múzeumok, egyéb kiállítások és vallási helyszínek) a legkeresettebbek, szemben a klasszikus utazások listájával. Ebből arra következtethetünk, hogy egy ilyen rurális turisztikai célpont az aktív és a kulturális turizmusra építhet. Az attrakciók és rendezvények ismertebbé válnak a térségben eltöltött idő után, vagyis a vidéki turizmus immár nem egyenlő a passzív időtöltéssel, vagy a vendéglátónál eltöltött „megfigyeléssel”. A természetjárás, kerékpározás vagy a térség kulturális értékeinek felkeresése a domináns szabadidő eltöltés.

A kutatási kérdések tekintetében vizsgálatunk kiinduló pontja volt, hogy a vidéki térség is képes kielégíteni a mai turisztikai igényeket. Az empirikus kutatásunk során beláttuk, hogy azon tipikusan keresett szolgáltatások, amelyeket az utazók jellemzően keresnek (vízpart, természeti és történelmi értékek, éttermek), a Letenyei kistérségben is megtalálhatók, hiszen az ide látogatók is ugyanolyan magas arányban keresték fel ezen szolgáltatókat, helyszíneket.

Feltételeztük továbbá, hogy a Letenyei kistérség több hiányossággal küzd a látogatók igényeinek kielégítése kapcsán, amelyek azonban elsősorban a szolgáltatások színvonala és az interpretációra vonatkoznak, s nem az attrakciókra. A kistérség USP-jének megtalálása érdekében is fontosnak tartottuk azt feltárni, hogy a szolgáltatásokon túl az elérhető attrakciók kellően kielégítik-e a látogatók igényeit, s lehet-e ezekre építeni a marketing tekintetében. Vizsgálatunk igazolta azt a feltevést, hogy a Letenyei kistérségben valóban az aktív (különösen a természetjáró és a kerékpáros), és a kulturális turizmusnak van létjogosultsága, s a marketing kommunikáció terén is ezen témákra kell fókuszálni.

Tanulmányunkban elfogadtuk továbbá, hogy a turisztikai kommunikációban, különösen a vidéki környezetben működő turisztikai vállalkozások számára a vendéglégedettség kulcsfontosságú tényező. Ezen túl meg kell teremtenünk a lehetőséget arra is, hogy a vendégek kinyilváníthassák véleményüket, ezzel formálni a potenciális utazók, vendégek véleményét. Hiszen az elégedett vendég több újabb vendéget hozhat, s ennek a költsége is alacsonyabb, mint az új vendégek megszerzése.

Irodalomjegyzék

- A FALUSI ÉS AGROTURIZMUS ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE (2007): *A vidéki turizmus és a falusi turizmus fogalmi, valamint kapcsolatrendszer.* 14(1-2)
- A LETENYEI KISTÉRSÉG KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMJA 2011-2016, 2011
- A LETENYEI STATISZTIKAI KISTÉRSÉG TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA 2004-2005
- A LETENYEI STATISZTIKAI KISTÉRSÉG AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAMJA, 2004
- BAJMÓCY, P. – MARKA, ZS. (2016): Központi-, egyéb belterületek és külterületek népesedési trendjei Magyarországon 1960-2011 között. *Településföldrajzi Tanulmányok* 2016 (2)
- JENKEI, L. (2002): *Idegenforgalmi kézikönyvtár.* BGF-KVIFK, Budapest.
- KOVÁCS, D. (2003): *Falusi vendéglátás Magyarországon.* Agroinform Kiadó és Nyomda, Budapest.
- MICHALKÓ, G. (2012): *Turizmológia.* Akadémiai Kiadó Zrt., Budapest
- NÉMETH, K. (2017): *Vidéki térségek innovációs kihívásai – Megújuló energia alternatívák.* Pannon Egyetemi Kiadó, Veszprém.
- SZABÓ, B. (2009): *A falusi turizmus helyzete és gazdasági kérdései.* MTA Társadalomkutató Központ, Budapest
- ZALA ZÖLD SZÍVE HELYI AKCIÓCSOPORT TURIZMUSFEJLESZTÉSI TERVE, 2010
- ZSARNÓCZKY, M. (2016a): A falusi turizmus adottságai Egercsehiben. *Acta Regionis Rurum* (10): pp. 70-79.
- ZSARNÓCZKY, M. (2016b): Az idősök turizmusának hatásai a falusi szálláshelyeken. *A falu* 31(2): pp. 65-74.

Egyéb források:

- A LETENYEI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA: kisterseg.letenye.com (2012.02.20.)
- KSH (2017): www.ksh.hu